

# Lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Aseistakieltäytyjäliitto ry

## 1. Yleistä

Aseistakieltäytyjäliitto kiittää valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026. Lausunnossa keskitytään erityisesti puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoihin, sotilasmenojen kehitykseen, varautumisen laajenemiseen ja asevelvollisuusjärjestelmän rahoitukseen.

Talousarvioesityksen kokonaismenot ovat 90,3 miljardia euroa, joista puolustusministeriön hallinnonala muodostaa merkittävän ja edelleen kasvavan osuuden. Esityksen mukaan puolustuksen materiaalihankintoihin ehdotetaan uusia 6 miljardin euron tilausvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat pääosin 2030-luvulle. Vuonna 2026 Puolustusvoimien materiaalihankintojen menot nousevat lähes 3 miljardiin euroon. Suomen sotilasmenot säilyvät siten poikkeuksellisen korkealla tasolla myös kiristävän finanssipolitiikan olosuhteissa.

Liitto katsoo, että julkisen talouden kestävyttä ja yhteiskunnallista turvallisuutta on arvioitava ennen kaikkea inhimillisen turvallisuuden eikä sotilaallisen varautumisen näkökulmasta. Turvallisuus rakentuu ennen kaikkea sosiaalisesta eheydestä, koulutuksesta, ympäristön kestävydestä ja ihmisoikeuksien turvaamisesta. Talousarvioesityksen painopiste siirtyy kuitenkin entistä selvemmin sotilaallisiin materiaali- ja palvelusmenoihin muiden näkökulmien kustannuksella.

## 2. Sotilasmenojen kasvu ja vaikutukset

Hallituksen esitys perustelee sotilasmenojen kasvua turvallisuustilanteen heikentymisellä ja EU:n neuvoston hyväksymällä kansallisella poikkeuslausekkeella, joka sallii sotilasmenojen kasvun yli finanssipoliittisten rajojen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että asehankinnat on rajattu sopeutustoimien ulkopuolelle.

Vaikka turvallisuusympäristössä on tapahtunut muutoksia, liitto huomauttaa, että määrärahojen jatkuva kasvu ei itsessään takaa parempaa turvallisuutta. Puolustusbudjetin voimakas laajeneminen pitkälle 2030-luvulle sitoo julkisia varoja sektoriin, jonka yhteiskunnallista hyötyä ja vaikuttavuutta ei arvioida samoin perustein kuin esimerkiksi sote-palvelujen, koulutuksen tai ilmastotoimien rahoitusta. Esityksen mukaan puolustuksen tilausvaltuuksista aiheutuu menoja yhteensä 13,7 miljardia euroa vuosina 2027–2036. Tämä tarkoittaa huomattavaa huomattavaa sitoutumista ennalta päätettyihin menoihin tuleville hallituksille ja eduskunnalle, mikä kaventaa niiden todellisia päätöksentekomahdollisuuksia ja vähentää liikkumatilaa sosiaalisen ja ekologisen kestävyysvähentämiseen.

Aseistakieltäytyjäliitto katsoo, että puolustushallinnon menot olisi syytä alistaa samalle kustannus-hyötyarvioinnille ja vaikuttavuusseurannalle kuin muutkin julkiset investoinnit. Samalla tulisi varmistaa, ettei sotilasmenojen kasvu vaaranna rahoitusta ihmisten arkiturvallisuuden kannalta olennaisille aloille, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutus ja etenevän globaalin ekokatastrofin torjunta.

### **3. Asevelvollisuusjärjestelmän ja siviilipalveluksen rahoitus**

Talousarvioesityksen yhteydessä on perusteltua tarkastella asevelvollisuusjärjestelmän kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Asevelvollisuusjärjestelmä edellyttää vuosittain huomattavia henkilöstö-, koulutus- ja infrastruktuurikustannuksia. Julkisen talouden kestävyyttä ja työvoiman saatavuutta arvioitaessa olisi tarpeen huomioida myös se, että varusmiespalvelus poistaa työikäisiä nuoria pitkäksi ajaksi työelämästä tai opinnoista. Tätä koskeva arviointi tulisi sisällyttää tuleviin talousarvioihin ja ottaa huomioon Suomen asevelvollisuusmallin tulevaisuutta harkittaessa.

Siviilipalveluksen rahoitus tulee pääosin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta, eikä sen taso ole noussut samassa suhteessa kuin sotilasmenot. Liitto katsoo, että niin kauan kuin pakollista siviilipalvelusvaihtoehtoa ylläpidetään osana asevelvollisuusjärjestelmää, asiasta vastaaville viranomaisille olisi annettava riittävät resurssit hyvien palvelusolosuhteiden mahdollistamiseksi. Tämä edellyttäisi pysyvää lisäystä Siviilipalveluskeskuksen rahoitukseen.

### **4. Kestävän turvallisuuden periaatteet**

Talousarvioesityksen luku 6 käsittelee kestävästä kehityksestä, mutta sotilaallisen varautumisen ympäristö- ja ilmastovaikutuksia ei siinä arvioida. Sotilas sektorin hiilijalanjälki, maankäyttövaikutukset ja materiaalihankintojen globaali vastuullisuus tulisi sisällyttää osaksi kestävästä kehityksen budjetointia.

Aku Kervinen,

Järjestökoordinaattori

Aseistakieltäytyjäliitto ry

7.10.2025

Aseistakieltäytyjäliitto korostaa, että turvallisuuden tulisi olla ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Turvallisuuspolitiikan painopisteen siirtäminen ehkäiseviin ja siviililuonteisiin toimiin on pitkällä aikavälillä kustannustehokkaampi ja inhimillisesti kestävämpi ratkaisu kuin asevaraisen varautumisen vahvistaminen. Tämä linjaus tukisi myös Suomen kansainvälisiä sitoumuksia YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden ja ihmisoikeusvelvoitteiden toimeenpanossa.

## 5. Talous- ja finanssipoliittinen näkökulma

Hallituksen esityksessä todetaan, että julkisen talouden velkasuhteen kasvu hidastuu ja rahoitusasema paranee sopeutustoimien ansiosta, mutta sotilasmenojen kasvu on rajattu säästötoimien ulkopuolelle. Tämä asettaa eri hallinnonalat epätasa-arvoiseen asemaan ja luo rakenteellisen vinouman budjettipolitiikkaan: leikkausten kohteeksi joutuvat etenkin koulutus-, sosiaali- ja kehityspolitiikan menot.

Finanssipoliittinen uskottavuus edellyttää, että kaikki hallinnonalat osallistuvat sopeutukseen suhteellisesti. Sotilaallisen varautumisen laajentaminen velkarahoituksella ei ole kestävä talouspolitiikan mukaista, etenkin kun investointien tuotto yhteiskunnan hyvinvoinnille on vaikeasti mitattavissa. Liitto katsoo, että julkisen talouden tasapainottamista olisi perusteltua toteuttaa myös puolustushallinnon menojen kohdalla.

Puolustushallinnon pitkäkestoiset tilausvaltuudet edellyttävät entistä laajempaa parlamentaarista ja kansalaisyhteiskunnan valvontaa. Valtiontalouden tarkastusviraston ja eduskunnan tarkastusvaliokunnan tulisi saada vahvemmat valtuudet arvioida sotilaallisten investointien kustannustehokkuutta ja riskejä.

## 6. Kansainvälinen yhteistyö ja kehityspolitiikka

Talousarvioesityksessä kehitysyhteistyömäärärahoja leikataan osana julkisen talouden sopeutusta. Valittu suunta on haitallinen, sillä konfliktien ennaltaehkäisy ja globaali vakaus edellyttävät juuri niitä panostuksia, joita kehitysyhteistyö ja rauhanrakennus edustavat. Hallitus on jo aiemmin lakkauttanut samoja tavoitteita tukevista rahoitusmuodoista esimerkiksi rauhantyön yleisavustuksen sekä viestintä- ja globaalikasvatuksen tuen.

Sotilaallinen varautuminen ei voi korvata ulkopoliittista vastuuta maailmanlaajuisen turvallisuuden edistämisestä. Liitto katsoo, että kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan vahvistaminen on myös kansallisesti kustannustehokas keino vähentää sotilaallisten uhkien taustalla olevia jännitteitä.

## 8. Johtopäätökset

Aseistakieltäytyjäliitto pitää tärkeänä, että eduskunta arvioi hallituksen esitystä kokonaisvaltaisesti inhimillisen turvallisuuden näkökulmasta. Talousarvioesityksen rakenteessa korostuvat sotilaallisen puolustuksen ja varautumisen menot samalla kun useat siviiliyhteiskunnan kestävyyttä vahvistavat sektorit ovat säästötoimien kohteena.

Liiton suositukset eduskunnalle:

1. Käynnistetään riippumaton arviointi puolustushankintojen kokonaistaloudellisista vaikutuksista ja vaihtoehtoisista käyttökohteista julkisessa taloudessa.
2. Vahvistetaan siviilipalveluksen rahoitusta.
3. Sisällytetään puolustushallinnon ympäristövaikutukset osaksi kestävä kehityksen budjetointia.
4. Palautetaan kehitysyhteistyön ja rauhantyyden rahoituksen vähintään vuoden 2023 tasolle.
5. Edellytetään puolustusministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä avointa raportointia asehankintojen aiheuttamista taloudellisista sitoumuksista ja niiden vaikutuksista valtion velkaantumiseen.